

9 personer. 9 taler. 9 bud på kulturens fremtid.

Tale 4:

Jokum Rohde

"The Revolution will be televised"

Danmark har siden midtnullerne deltaget i flere altødelæggende krige i Asien og Mellemøsten, omkring hvilke stort set ingen politisk selvkritik har fundet sted, hverken omkring berettigelse eller udkomme. Samtidig har vi siden 00'erne indført stadigt strengere integrationspolitikker med stor national konsensus samt en voldsom liberalisering af samfundstjenesterne med den forventelige forringelse af det traditionelle velfærdssystem til følge. Seneste skud på denne stamme er boligmarkedet, der har skævvredet enhver forestilling om social lighed og i stedet forårsaget en klassemæssig ensretning af vores byer, en ensretning og en dyb social fremmedgørelse, kendt under begivenheden boligfesten.

Til brug for denne moralske deroute har vi i Danmark en vital 24 timers debatkultur, hvor alt diskuteres og analyseres, og hvor tilsyneladende indigneret og aggressiv kunst og teater trives. Jeg behøver kun at påminde om de berygtede karikaturtegninger fra midt-00'erne for at illustrere, i hvor høj grad kunst i Danmark spiller en central rolle i ødelæggelsen af vores politiske handlekraft og moral.

Denne uhyggelige spænding mellem debatterende samfundsintervenerende kunst og national afstumpethed er et gryende historisk fænomen, hvilket for en gangs skyld placerer Danmark i den sande europæiske politiske avantgarde.

Forudsætningen er, at hvis alt belyses i kunsten, må lyset sprede sig til samfundet og det politiske. Dette har vist sig ikke at være sandt, snarere tværtom. Når alt belyses i kunsten, glemmer vi dramatikens grundelementer, løgnet og selvbedraget i den menneskelige tale. Og således forsvinder også løgnet for vores blik i det demokratiske samfund, hvilket gør os moralsk blinde.

Spørgsmålet er, om denne knude nogensinde kan løses? Hvilket mærkeligt tog afgår stadig fra denne skumle endestation for kunsten og samfundet? Og er der elementer inden for teatret, der stadig undviger oplysningens net?

Hvis politisk involverende kunst havde en direkte opbyggelig effekt på samfundet, ville det efter et stykke tid pr. nødvendighed miste sin egen berettigelse, idet selv kunstneren måtte melde politisk pas, når det humanistiske budskab var nået igennem barrieren mellem stat og befolkning. Snart måtte en anden lovgivende og forfatningsretslig instans nødvendigvis tage over for at implementere kunstens korrektiv.

Således er det naturligvis i kunstnerens kommercielle interesse, at projektet aldrig lykkes, men går i tomgang. Resultatet af protesten må for altid være det samme: Genstart med større og større

kunstnerisk decibel og synlighed. Dette accelererer desværre kun den politiske depression, der i forvejen karakteriserer vores land og vores tid. Der er et fait accompli mellem medier, kunstnere og publikum, der gør et eller andet – jeg ved ikke hvad – med vores adfærd og evne til at tænke frit. Noget kultisk. Noget bevidstløst, som om vi er i en trance af kultur, en parallelverden fuld af etik og emotionalitet, der aldrig spilder ind i vores vågne liv, men som forårsager en slags symbolsk helbredelse af vores mareridt.

Men vi, der laver teater, vi der laver kunst, vi der ejer den moderne verden og alle dens forvirrede tanker, vi skal huske, at vi ikke kan tale sandt. Det ligger i vores alfabet, at det er dobbelt og kaster mange skygger. Så når vi stiller op til samfundets diskursive behov, gør vi det med besættende hensigter, hvilket kun er menneskeligt. Når vi påkalder os evnen til at kunne danne bro mellem protest og magt, er det for at lokke de størst mulige menneskemasser væk fra den rene politiske demonstration, ind i illusion og fantasi. Når vi kæmper for ytringsfrihed, er det for at kunne lyve.

At samfundet i Danmark følger disse anvisninger, er for så vidt ikke vores personlige ansvar. Kunstens spejlkabinet og identitetsforskydninger er blot blevet grundlaget for en hel national politisk kultur, hvor tanke og tale, hensigt og handling ikke behøver hænge sammen. Men er det ønskeligt? Og hvad skal teatret og kunsten gøre for at afsløre sagens rette sammenhæng, når vi selv er arkitekterne bag selvsamme kabinet? Hvis kulturen er blevet samfundets centrale magtfaktor, hvordan kritiserer teatret da magten? Ved at ophøre med at spille? Ved at udskifte forudsætningen bag projektet? Ikke kunst for at kritisere og helbrede men kunst og teater for at ødelægge.

Her begynder traumeteatret.

Et stykke uden for Platons perfekte stat, bygget i dialog over en lang nat, er der et skilt, ganske som i en western. På det skilt står der at kunstneren bør gå udenom denne bystat. Den vil ikke tage godt imod ham. Ellers er alle velkomne.

Måske har Platon tænkt på en fiktiv stat, ikke så fjernt fra Danmark, i hvilken kunst er blevet lagt ind i befolkningens bevidsthed som rindende vand i boligejendomme; lyd, billede, fiktion, musik, debat, diskussion, stater hvor kunst og kultur som en vandturbine skaber større og større emotionalitet, identitets-diskurs, kulturelle grænser, religionskritik, fordi det er hvad kunst hele tiden skaber – kulturel identitet som konfliktzone - alt imens det politiske, det lovgivende, det rationelle sakker bagud. Måske har Platon overvejet sit kunstforbud i en sådan vanvittig uligevægt mellem viden og følelse.

Måske. Da Platon skriver Staten, er der én årlig teaterfestival i Athen. En enkelt forestilling. Måske har Platon tænkt, at allerede denne volumen truer vejen til sand viden og derved den politiske vilje til forandring og retfærdighed. Jeg ser mig omkring i 2026 og gyser ved tanken.